

VZAJEMNO PRIZNAVANJE DIPLOM

Svoboda ustanavljanja in svoboda opravljanja storitev sta temelja enotnega trga in zagotavljata mobilnost podjetij in poklicnih delavcev znotraj EU. Za uresničevanje teh svoboščin morajo biti diplome in kvalifikacije, izdane na nacionalni ravni, splošno priznane. Sprejetih je bilo že več ukrepov za njihovo harmonizacijo in vzajemno priznavanje, na to temo pa se pripravlja še več zakonodaje.

PРАВNA PODLAGA

Člena 26 in 53 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

CILJI

Da bi lahko samozaposleni in poklicni delavci svojo dejavnost opravljali v drugi državi članici ali v njej začasno ponujali svoje storitve, je potrebno vzajemno priznavanje diplom, spričeval in drugih dokazil o strokovni usposobljenosti, izdanih v različnih državah članicah, obenem pa je treba uskladiti in harmonizirati vse nacionalne določbe o dostopu do različnih poklicev.

DOSEŽKI

V členu 53(1) PDEU je zapisano, da vzajemno priznavanje diplom in drugih dokazil o formalnih kvalifikacijah, ki jih posamezne države članice zahtevajo za dostop do reguliranih poklicev, lahko pripomore k uresničevanju svobode ustanavljanja in opravljanja storitev. Člen prav tako govori o potrebi po uskladitvi nacionalnih predpisov, ki se nanašajo na začetek opravljanja in opravljanje dejavnosti samozaposlenih oseb. Drugi odstavek navaja, da kadar je tovrstna harmonizacija zakonodaje težaven proces, je vzajemno priznavanje podrejeno uskladitvi pogojev za izvajanje v različnih državah članicah. Proces harmonizacije se je od sredine sedemdesetih let 20. stoletja razvil s sprejetjem številnih direktiv. Na podlagi teh besedil je zakonodaja o vzajemnem priznavanju prilagojena potrebam različnih razmer. Za različne poklice je bolj ali manj popolna, pri novejši zakonodaji pa je bil uporabljen splošnejši pristop.

A. Pristop po sektorjih (poklicih)

1. Vzajemno priznavanje po harmonizaciji

Harmonizacija je hitreje potekala v zdravstvenem sektorju, saj se poklicne zahteve in še zlasti usposabljanje med državami niso zelo razlikovali (drugače kot pri drugih poklicih). Zato ni bilo težko doseči harmonizacije v znatnem številu poklicev (npr. zdravnikov, medicinskih sester, veterinarjev, babic in samozaposlenih trgovskih

zastopnikov). [Direktiva o poklicnih kvalifikacijah](#) (2005/36/ES) je bila namenjena pojasnitvi, poenostavitvi in posodobitvi obstoječih direktiv in je v enem samem besedilu uredila regulirane poklice zdravnikov, zobozdravnikov, medicinskih sester, veterinarjev, babic, farmacevtov in arhitektov. V direktivi je med drugim natančno opredeljeno, kako naj država članica gostiteljica prizna poklicne kvalifikacije, pridobljene v drugi (matični) državi članici. Priznavanje poklicev vključuje tako splošni sistem priznavanja kot tudi posebne sisteme za vsakega od omenjenih poklicev. Med številnimi vidiki se osredotoča na stopnjo strokovne usposobljenosti, usposabljanje in strokovne izkušnje (tako splošne kot specialistične). Direktiva zadeva tudi poklicne kvalifikacije v prevoznem in zavarovalniškem sektorju ter pri posrednikih in zakonitih revizorjih. Te poklice so pred tem urejale druge direktive. Komisija je 22. junija 2011 sprejela zeleno knjigo z naslovom „Posodobitev Direktive o poklicnih kvalifikacijah“ ([COM\(2011\)0367](#)), v kateri je predlagala reformo sistemov priznavanja poklicnih kvalifikacij, s čimer je želela omogočiti mobilnost delavcev ter prilagoditi usposabljanje trenutnim zahtevam na trgu dela. decembra 2011 je Komisija na podlagi različnih postopkov posvetovanj in v odziv na resolucijo Parlamenta z dne 15. novembra 2011 objavila predlog o spremembi Direktive o priznavanju poklicnih kvalifikacij ([COM\(2011\)0883](#)). Najpomembnejši ključni predlogi so bili: vključevali uvedbo evropske poklicne izkaznice; harmonizacijo minimalnih zahtev glede usposabljanja; samodejno priznavanje kvalifikacij za sedem poklicev, in sicer arhitekta, zobozdravnika, zdravnika, medicinske sestre, babice, farmacevta in veterinarja ter uvedbo informacijskega sistema za notranji trg, ki bo omogočal okrepljeno sodelovanje pri priznavanju diplom. Glavna cilja revizije sta bila olajšati in povečati mobilnost poklicnih delavcev v EU ter omiliti težave s pomanjkanjem osebja v nekaterih državah članicah. Kasnejša direktiva [2013/55/EU](#) je bila sprejeta 20. novembra 2013.

Komisija je med izbruhom covid-19 v sporočilu podala smernice o omogočanju medsebojnega priznavanja kvalifikacij zdravstvenih delavcev in poudarila pomen njihovega prostega gibanja v največji možni meri, da se zagotovi varnost pacientov ([COM\(2020\)3072](#))^[1].

2. Vzajemno priznavanje brez harmonizacije

Pri drugih poklicih, kjer so harmonizacijo preprečevale razlike v nacionalnih predpisih, je vzajemno priznavanje manj napredovalo. Razlike med pravnimi sistemi držav so preprečile polno vzajemno priznavanje diplom in kvalifikacij, kar bi zagotovilo takojšnjo svobodo ustanavljanja na podlagi diplome, pridobljene v matični državi. [Direktiva Sveta 77/249/EGS](#) z dne 22. marca 1977 je omogočila pravnikom svobodo občasnega opravljanja storitev, za svobodo ustanavljanja pa je potrebna diploma države gostiteljice. [Direktiva 98/5/ES](#) z dne 16. februarja 1998 je pomenila opazen korak naprej, saj je bilo v njej določeno, da lahko pravniki z diplomom katere koli države članice za opravljanje svojega poklica ustanovijo družbo v drugi državi članici, vendar lahko država gostiteljica zahteva, da jim mora pomagati lokalni odvetnik, kadar zastopajo in branijo stranko na sodišču. Po treh letih dela na podlagi te določbe

---

[1]Sporočilo Komisije – Smernice o prostem gibanju zdravstvenih delavcev in minimalnem usklajevanju usposabljanja v zvezi z nujnimi ukrepi zaradi COVID-19 – priporočila glede Direktive 2005/36/ES. Dostopno na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/guidance-movement-health-professionals-harmonisation-training-covid19_en.pdf

odvetniki – če to želijo – opravijo preskus poklicne usposobljenosti in pridobijo pravico do polnega opravljanja svojega poklica, ne da bi jim bilo treba opraviti strokovni izpit. Druge direktive so to načelo prenesle na druge poklice, kot so cestni prevoznik v tovornem prometu, zavarovalniški zastopnik in posrednik, frizer in arhitekt.

B. Splošni pristop

Priprava zakonodaje za vzajemno priznavanje po sektorjih je vedno dolg in težaven postopek, ki včasih vključuje obsežnejšo harmonizacijo nacionalnih predpisov. Zato je postalo očitno, da je potreben splošen sistem za priznavanje enakovrednosti diplom, veljaven za vse regulirane poklice, za katere ni posebnih predpisov EU. Novi splošni pristop je spremenil način dojemanja stvari. Pred tem je bilo „priznavanje“ podrejeno veljavnim evropskim pravilom glede „harmonizacije“ posameznih reguliranih poklicev ali dejavnosti. Po uveljavitvi splošnega pristopa je „vzajemno priznavanje“ na podlagi uveljavljenih pravil postalo skorajda samodejno za vse zadevne regulirane poklice, zato sekundarna zakonodaja za točno določene sektorje ni potrebna. Odtlej sta se metodi „harmonizacije“ in „vzajemnega priznavanja“ uporabljali vzporedno, pri čemer sta se občasno dopolnjevali, ko sta bili hkrati uporabljeni uredba in direktiva ([resoluciji Sveta z dne 3. decembra 1992](#) in [15. julija 1996](#) o preglednosti kvalifikacij in spričeval poklicnega usposabljanja). Država članica prosilcem ne sme zavrni dostopa do poklica, če imajo kvalifikacije, ki se za ta poklic zahtevajo v državi, iz katere prihajajo. Če pa je bilo njihovo usposabljanje krajše kot v državi gostiteljici, lahko ta zahteva določene poklicne izkušnje. Če se usposabljanje zelo razlikuje, lahko država gostiteljica zahteva prilagoditveno obdobje ali preverjanje usposobljenosti, po izbiri prosilca, razen če poklic zahteva poznavanje nacionalne zakonodaje.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Parlament je 15. novembra 2011 sprejel [resolucijo](#) o direktivi o poklicnih kvalifikacijah ([2005/36/ES](#)), v kateri je pozval k posodobitvi in izboljšanju te direktive ter spodbudil uporabo najučinkovitejših in najustreznejših tehnologij, kot je uvedba evropske poklicne izkaznice, uradnega dokumenta, ki bi ga priznavali vsi pristojni organi, da bi olajšali postopek priznavanja.

Komisija je 19. decembra 2011 v odgovor na resolucijo Parlamenta predstavila predlog o spremembi direktive o priznavanju poklicnih kvalifikacij. Parlament je po uspešnih tristranskih pogajanjih dosegel spremembo, ki jih je zahteval, vključno z uvedbo prostovoljne poklicne izkaznice, vzpostavitev mehanizma opozarjanja, pojasnitvijo pravil glede delnega dostopa do reguliranega poklica, pravili glede znanja jezikov in vzpostavitev mehanizma za vzajemno ocenjevanje reguliranih poklicev, da bi zagotovili preglednost. Na podlagi tega je bila 20. novembra 2013 sprejeta [Direktiva 2013/55/EU](#) Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij.

Nato sta Evropski parlament in Svet 28. junija 2018 sprejela [Direktivo \(EU\) 2018/958 o preskusu sorazmernosti](#), s katero je bil uveden usklajen preskus sorazmernosti, ki naj bi ga uporabljale vse države članice pred sprejetjem nacionalnih predpisov o poklicih. Parlament je 25. oktobra 2018 sprejel [resolucijo o spodbujanju avtomatičnega vzajemnega priznavanja diplom](#).

Louise Blandin / Mariusz Maciejewski / Christina Ratcliff
08/2020

